

Годишњи извештај о реализацији пројекта *Facts Not Fiction* школске 2024/25. године

Током школске 2024/25. године, наставница Маја Кескинов из XIV београдске гимназије, и Зорана Матићевић из III београдске гимназије реализовале су међународни образовни пројекат *Facts Not Fiction*, који се бави очувањем културе сећања, критичким промишљањем историје и развијањем истраживачких компетенција ученика. Пројекат је осмишљен и подржан од организације *EuroClio* и реализује се у сарадњи са организацијом *Terraforming*, као и бројним институцијама културе и архивима. Велики број заинтересованих ученика је учествовао у бројним активностима које су осмислиле и оствариле координаторке пројекта. Пројекат ће се наставити и током школске 2025/2026 године.

1. Посета Меморијалном центру „Старо сајмиште“ и обилазак изложбе

Дана 8. новембра 2024. године ученици су посетили Меморијални центар Старо сајмиште, место од великог историјског значаја и једну од кључних тачака културе сећања. Ова посета је била посебно значајна јер се поклопила са годишњицом Кристалне ноћи, преломног догађаја у прогону Јевреја током Холокауста. Том приликом обишли смо сталну поставку и [изложбу *Шта би нам недостајало*](#), стекли увид у начине истраживања и представљања историје, као и значај неговања културе сећања. Са Центром је настављена сарадња током целог трајања пројекта.

2. Едукативна шетња „Истражујемо Београд“

26. новембра 2024. ученици су обишли места културно-историјског значаја у Београду: спомен-обележја „Камен спотицања“ у улицама Маршала Бирјузова и Добрачиној, место бивше Народне библиотеке на Косанчићевом венцу и локацију некадашње синагоге Бет Израел у Дорћолу. На овим местима водили су разговоре о културном наслеђу, губицима у рату и начинима очувања сећања.

3. Тренинг за ученике

Централна активност прве фазе пројекта Facts Not Fiction одржана је 30. новембра 2024. у библиотеци Треће београдске гимназије, у периоду од 09:00 до 15:30. Обуци су присуствовали ученици III и XIV београдске гимназије, наставници, координатори пројекта, професори историје, спољни сарадници из Института за филозофију и друштвену теорију, као и други гости. Сврха обуке била је упознавање ученика са пројектом, његовим циљевима, временским оквиром и методологијом рада, као и успостављање основних договора о сарадњи и подели одговорности.

Радионице под називом Историја говори, Извори знања и Ко су жртве? служиле су за процену знања, обнављање градива и мотивацију за даљи рад. Истраживани су кључни историјски догађаји, врсте извора, различите групе жртава као и шире последице Другог светског рата. Организована је и фокус група у којој су ученици могли да изразе своја мишљења. Најснажнији утисак на наше ученике оставио је гостовање господина Александра Крауса, преживелог Холокауста. Интервју са г.Краусом водила је Маја Кескинов и начин приповедања помогао су ученицима да лично доживе историјски контекст и боље разумеју положај жртава.

Ученици и наставници са Александром Краусом

4. Радионица у Јеврејској општини

10. децембра 2024, у просторијама Јеврејске општине Београд, ученици су присуствовали презентацији нове дигиталне платформе ESTER и обележавању Међународног дана људских права. Том приликом обележен је и 8. децембар 1941. – дан депортације београдских Јевреја у логор Сајмиште. Ученици су се упознали са радом Јеврејске омладинске секције и сазнали више о културној и образовној делатности заједнице.

5. Посета Народној библиотеци Србије

11. децембра 2024, ученици су обишли Народну библиотеку, истраживали њене фондове и упознали се са судбином старе зграде библиотеке уништене у бомбардовању 1941. године. Уз стручну помоћ библиотекара и историчара, ученици су стекли основна знања из области истраживачког рада.

6. Студијско путовање у Нови Сад

23. јануара 2025. организовали смо студијско путовање у Нови Сад где су ученици присуствовали обележавању 83. годишњице Рације. Присуствовали смо званичној комеморацији на Кеју жртава рације, у близини споменика „Породица“. Програм је био свечан, уз учешће државних званичника и хорску пратњу.

Након тога, у културној станици „Еђшег“ одржана је радионица графичких новела. Ученици су, у сарадњи са илустраторима, уметницима и едукаторима из Немачке, Данске, Холандије, Румуније и Србије радили на креирању графичких новела инспирисаних сведочењима жртава Бачких Јевреја који су преживели Рацију и Депортацију. Изложба радова уследила је након радионице. Последњи део програма [ЛЕДЕНА ТИШИНА](#) у културној станици био је панел на којем су учествовали новинар и писац Влада Тодоровић, проф. Др Драгана Стојановић, Маја Кескинов и Дана Стојиљковић, наставница и ученица у XIV београдској гимназији. Ученици су били веома задовољни и дубоко ангажовани у овом програму.

7. Посета Историјском архиву Београда

Током јануара 2025. успостављен је контакт са архивисткињом Зорицом Смиљевић из Историјског архива Београда. Ученици су два пута посетили архив, током чега су истраживали историјске материјале и припремали садржаје за радионицу.

[Радионица](#) је одржана 7. фебруара у просторијама архива. Ученици су се упознали са начинима рада у архиву, врстама извора, као и конкретним документима који се односе на период Другог светског рата. Показали су велико интересовање и активност, постављали питања и самостално истраживали понуђене изворе. Ова посета је додатно учврстила сарадњу са архивом и отворила простор за будуће активности.

8. Посета Музеју концентрационог логора Бањица

Дана 7. марта 2025. посетили смо Меморијални музеј Логора Бањица, место страдања више бивших ученика наших школа чије судбине истражујемо. Посета је започела испред XIV београдске гимназије, а до Бањице смо се превезли тролејбусом. Кроз стручно вођење кустоса музеја, ученици су добили детаљан увид у историјски контекст логора. Имали су прилику да виде архивску документацију и евиденције жртава, међу којима су препознали и имена појединаца о којима су истраживали.

Ученици су постављали смислена питања и показали дубоко интересовање за моралне и историјске аспекте овог места. Ова посета обухватила суочавање са тешким историјским темама, као и разумевање улоге овог места у меморијалном пејзажу Београда, те је уједно означила и последњу локацију у мапирању животних путања наших истраживаних личности.

9. Учествовање на конференцији EuroClio у Братислави

Од 3. до 6. априла 2025, у оквиру пројкта *Facts not Fiction*, Србију је на годишњој EuroClio конференцији *Patterns in History?* у Братислави представљало четворо ученика, две ученице XIV гимназије, Зоја Андријанић и Наташа Лето, и два ученика III београдске гимназије, Лука Пећанац и Владимир Половина, у пратњи наставника координатора. У сарадњи са вршњацима из Финске, Немачке и Румуније, ученици су учествовали у радионицама и успешно представили резултате свог истраживања у свечаној сали Универзитета Коменски. Стекли су нова знања, пријатељства и драгоцену искуство.

EUROCLIO је европско удружење едукатора из области историје које организује Конференције на годишњем нивоу, сваке године у другој европској или светској метрополи. Ове године је по први пут организован посебан програм за младе, на којем су учествовали ученици наших школа. Ово студијско путовање је било значајно и за наставнице, које су поред предавања и радионица, посетиле Гамча гимназију у центру Братиславе, присуствовале часовима и размениле искустава са словачким наставницима.

10. Снимање подкаста и кратког филма

Током маја 2025. ученици су наставили рад на пројекту *Facts Not Fiction* развијајући сценарије за подкаст на основу претходног истраживачког рада. Истраживање је обухватило музеје, архиве, школе и друга места сећања, а фокус је био на животима и трагичним судбинама бивших ученика XIV и III београдске гимназије из периода Другог светског рата.

Тимски су писали сценарије, дискутовали и консултовали се са др Сањом Петровић Тодосијевић, која је такође била гошћа у подкасту. Подкасти су снимљени 27. маја, а ученици су били водитељи и у потпуности реализовали садржај.

Поред два подкаста, снимљен је и кратки филм који документује цео процес, не само продукцију, већ и шири пут истраживања и учења. Ова активност је повезала историјско истраживање са креативним изражавањем и аудиовизуелном продукцијом, продубила разумевање локалне прошлости и развила вештине комуникације, тимског рада и медијске писмености.

Пројекат *Facts Not Fiction* значајно је обогатио наставну праксу, оснажио сарадњу ученика и наставника са културним институцијама, развио истраживачке, медијске и комуникационе вештине код младих и подстакао развој културе сећања у образовном систему. Активности са овог пројекта доступне су на [Инстаграм профилу](#), као и на [online платформи Естер](#).

Координаторка пројекта:
Маја Кескинов, наставница филозофије, педагошки саветник

With the support of Facts not fiction project Partners:

Arolsen
Archives
International Center
on Nazi Persecution

EuroClio
Inspiring History and Citizenship Education

TERRA
FORMING

Co-funded by
the European Union